

Ügyszám: NAIH/2020/450 /2
Előadó: Dr. Sziklay Júlia

Dr. Varga Judit miniszter asszony
Igazságügyi Minisztérium

Tisztelt Miniszter Asszony!

A közérdekű adatigénylés teljesítéséért megállapítható költségtérítés témaköre köztudottan egy rendkívül érzékeny kérdés, ami közvetetten a magyar jogállamiság vizsgálatánál is rendszeresen megvitatásra kerül.

A NAIH minden ezzel kapcsolatos állásfoglalásában hangsúlyozza, hogy a közfeladatot ellátó szervek a közérdekű adatigénylések teljesítésekor nem szolgáltatást nyújtanak. Az adatigénylések teljesítése bizonyos mértékű munkaerő-ráfordítást szükségképpen igényel, ez a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő alapjog intézményi biztosításának velejárója, így annak költségei csak különösen indokolt esetben háríthatók át az adatigénylőre. Az adatkezelő azonban bármikor dönthet úgy, hogy az adatszolgáltatásért nem állapít meg költségtérítést. A vonatkozó kormányrendelet értelmében kizárólag három fajta költségelem számítható fel: a felhasznált adathordozó, a kézbesítés, valamint a munkaerő-ráfordítás költség. Egyéb költségelem nem vehető figyelembe.

Ehhez képest rendkívül aggályosnak tartom, hogy a Magyar Közlöny 2019. december 30-ai (2019. évi 220.) számában megjelent a fővárosi és megyei kormányhivatalok működésének egyszerűsítésével összefüggő egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 360/2019. (XII. 30.) Korm. rendelet, amelynek 154. alcíme tekintetében a Kormány az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény 72. § (1) bekezdés b) pontjában kapott felhatalmazás alapján módosította a közérdekű adat iránti igény teljesítéséért megállapítható költségtérítés mértékéről szóló 301/2016. (IX. 30.) Korm. rendeletet. A rendelet a 202. § (1) bekezdése értelmében 2020. január 1-jén lépett hatályba és a 203. § (1) bekezdés szerint rendelkezéseit a hatálybalépésekor folyamatban lévő hatósági ügyekben is alkalmazni kell.

A 360/2019. (XII. 30.) Korm. rendelet 154. § értelmében a közérdekű adat iránti igény teljesítéséért megállapítható költségtérítés mértékéről szóló 301/2016. (IX. 30.) Korm. rendelet a következő 4/A. §-sal egészül ki:

„4/A. § Ha a kért adatot korábban már elektronikus formában nyilvánosságra hozták, és az igény az adatot tartalmazó nyilvános forrás megjelölésével kerül teljesítésre, a tájékoztatásért - amennyiben a 4. § alapján más költség nem merül fel - 5000 Ft költségtérítést szükséges megállapítani.”

Az indokolás szerint „A közérdekű adat iránti igény teljesítéséért megállapítható költségtérítés mértékéről szóló kormányrendelet kiegészítésre kerül egy új szabállyal, amely szerint, ha a kért

adatot korábban már elektronikus formában nyilvánosságra hozták és az igény teljesítése ezen forrás megjelölésével történik, ezért 5000 Ft költségtérítés állapítható meg. A rendelkezés célja a számos indokolatlan adatkérés megelőzése olyan adatokra, amelyek az interneten nyilvánosan elérhetőek bárki számára.”

A módosítást az alábbi indokok miatt elfogadhatatlannak tartom:

- Az Infotörvény 26. § (1) bekezdés alapján a közfeladatot ellátó szervek kötelezettsége a közérdekű adatigények meghatározott módon történő kiszolgálása, kielégítése az e törvényben meghatározott kivételekkel. Főszabály szerint az adatigény teljesítése ingyenes, hiszen a költségtérítés az információszabadságot, mint alkotmányos alapjogot lényegesen és ténylegesen korlátozza. A törvény ennek ellenére szigorú feltételekkel, de megengedi ezt a korlátozást az alábbiak szerint.

A 29. § (5) bekezdés alapján a költségtérítés mértékének meghatározása során az alábbi költségelemek vehetők figyelembe:

- a) az igényelt adatokat tartalmazó adathordozó költsége,
- b) az igényelt adatokat tartalmazó adathordozó az igénylő részére történő kézbesítésének költsége, valamint
- c) ha az adatigénylés teljesítése a közfeladatot ellátó szerv alaptevékenységének ellátásához szükséges munkaerőforrás aránytalan mértékű igénybevételével jár, az adatigénylés teljesítésével összefüggő munkaerő-ráfordítás költsége.

A 29. § (5) bekezdésben található felsorolás kizárólagos, ebből következően ebbe semmilyen új, a módosított Kormányrendeletben szereplő költségelem már nem fér bele.

- Az indokolás az új költségelemet egyfajta „büntető, nevelő szándékkal” támasztja alá. A közérdekű adatigény teljesítésért felszámolható költségtérítés azonban kizárólag valós, objektív költségekhez kapcsolódhat a törvényben meghatározott, szigorú feltételrendszer keretein belül.
- A digitális korban az e-közigazgatással szemben támasztott követelmények egyik alapja az információk gyors, hatékony elektronikus úton történő elérése és szolgáltatása, különös tekintettel „a részvétel és demokratikus döntéshozatal” célkitűzés erősítésére (lásd eGovernment akciótervek). Nem véletlenül hivatkozik az Alkotmánybíróság is 13/2019. (IV. 8.) AB határozatában pozitív, problémamentes esetként arra a helyzetre, mikor az igényelt adatok elektronikus formában elérhetőek: *„számítógépes adatnyilvántartás esetében ez általában nem jelent problémát: az adat kikeresése vagy több adat esetében az adatsor létrehozása elektronikus úton történik és nem jelent jelentős munkaterhet. Az adatkezelő így annak ellenére, hogy ténylegesen felkutatja és rendszerezi a kért adatokat, úgy érzékeli, hogy az információ „készen és rendelkezésre áll”.* Ehhez képest érthetetlen, hogy a jogszabály módosítás kifejezetten *„az adatot tartalmazó nyilvános forrás megjelölésével úton történő teljesítést”* célozza és nehezíti.

- A jogszabály-módosítás szövege nem egyértelmű: „az adatot tartalmazó nyilvános forrás” alatt vajon mi értendő? Előfordulhat például, hogy nyilvános forrásnak az általános közzétételi listában szereplő adatra mutató link minősül – ebben az esetben a díjfizetés ellentétes lenne az Infotv. 33. § (1) bekezdésben foglalt „díjmentességgel”. De egyébként sem egyértelmű, hogy itt az „elérési útra” milyen kritériumok vonatkoznak (URL, általános honlap stb.).
- Ráadásul a jogalkotói szándék a gyakorlatban könnyűszerrel kijátszható: amennyiben az adatigénylő „ügyesen fogalmazza meg” igényét, ragaszkodhat olyan teljesítési formához is, ahol az 5000 forintos költségtérítés fel sem merülhet.
- Az Infotv. 30. § (2) bekezdése egyértelműen fogalmaz: *az adatigénylésnek közérthető formában és - amennyiben ezt az adatot kezelő közfeladatot ellátó szerv aránytalan nehézség nélkül teljesíteni képes - az igénylő által kívánt formában, illetve módon kell eleget tenni. Ha a kért adatot korábban már elektronikus formában nyilvánosságra hozták, az igény teljesíthető az adatot tartalmazó nyilvános forrás megjelölésével is. Az adatigénylést nem lehet elutasítani arra való hivatkozással, hogy annak közérthető formában nem lehet eleget tenni.*

Összefoglalva tehát: határozott álláspontom szerint az elektronikus úton történő teljesítést a módosított Kormányrendelet nem kötheti kötelező, fix összegű díj megfizetéséhez, mert ez az információszabadság, mint alkotmányos alapjog elvi és gyakorlati megvalósulását alapjaiban sérti.

A kifejtettek alapján kérem Miniszter Asszony támogatását abban, hogy a Kormányrendelet módosításának visszavonását célzó egyeztetés minél hamarabb meginduljon és a NAIH-hoz is beérkező jelzésekből érzékelhető, a jogalkalmazók számára is kifejezetten problémás jogi anomália megoldódjon. Munkatársam elérhetősége: sziklay.julia@naih.hu

Együttműködését előre is köszönöm.

Budapest, 2020. január 9.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

elnök, címzetes egyetemi tanár